

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Františkova ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 din. za tuzemstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list v članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davok posebe. Polt. čk. rač. 11.753. Telefon 45-86

Poniževanje učiteljstva

Na zadnjem predsedniškem zboru je bil med drugim sprejet tudi sledeči sklep:

»Predsedniki sreskih učiteljskih društev, zbrani na posvetu z upravnim in nadzornim odborom sekcije JUU v Ljubljani dne 26. maja 1940., pozdravljamo korak kr. banske uprave, s katerim je pripravljena podpirati siromašne pa sposobne otroke ljudskih šol pri nadaljnjem njihovem študiju. Ugotavljamo, da je po tem razpisu končna ocena o učenčevih duševnih in moralnih sposobnostih prepuščena le eni osebi — kateheti. S tem se odreka učiteljskemu zboru, katerega enakopraven član je tudi katehet, sposobnost ocenjevanja inteligenčnih in moralnih sposobnosti učenčev, s čimer so učiteljski zbori ne le žaljeni, temveč ponižani.

Zato predlagamo, da se prepusti končna ocena o inteligenčnih in moralni sposobnosti učenčev, ki bi prišli v poštev za podporo pri nadaljnjem študiju od strani kraljevske banske uprave, učiteljskim zborom na šolah, ker se bo le na ta način mogoče izogniti neobjektivnim predlogom.

Povod za ta sklep je dala znana okrožnica kr. banske uprave, ki smo jo v celoti priobčili v 38. številki »Učiteljskega tovariša«. In prav v tej zadevi je nujno potrebno naglasiti nekaj načelnih misli.

Učiteljstvo ni nikdar bilo med zadnjimi, ko je bilo treba iskati virov za omogočenje študija nadarjenim ubožnim učenčcem. Če bi bilo mogoče sestaviti statistiko in ugotoviti kako so naši inteligenti, ki so rodom z dežele, prišli v razne srednje ali strokovne šole, tedaj bi brez dvoma ugotovili lep odstotek onih, ki so šli študirat samo zaradi prizadevanja učiteljstva. In prav to je razlog, ki nas upravičuje naglasiti, da je vse učiteljstvo pozdravilo odlok kr. banske uprave, da hoče omogočiti gotovemu številu siromašnih nadarjenih otrok izsolanec ter jih usposobiti, da svoje izredne sposobnosti pozneje uporabijo v korist naroda. Vendar se s tem odlokom učiteljstvo čuti zapostavljeno in užaljeno.

Učitelj, ki mu je mladina prepuščena v pouk in vzgojo, ni otrokom v razredu le učitelj, marveč tudi vzgojitelj. Predvsem pa prihaja njegova vzgojna mislija do izraza na deželi, kjer ima otroke tudi v prostem času pred očmi, in tudi z učno snovjo prenatrpani učni načrt ne more zmanjšati njegovega vzgojnega vpliva. Učiteljska vzgojna naloga pa postaja še važnejša, ker je v zvezi z ostalim poukom in se izvaja kot posledica temeljitega spoznanja otrokovega okolja. Iz spoznanja kako je otrok dovzeten za posamezne učne predmete, kje se kažejo njegove izredne sposobnosti in kako dojemata vzgojne nauke, izvršajoče iz obdelane učne snovi, lahko poda najlaže in edino učitelj celotno oceno učenčevih zmognosti, in pravih vrtil in lastnosti učenčevega značaja. Na večrazrednih šolah se ta slika popolnoma iz leta v leto in ker prihaja tu v poštev več učnih oseb, ki so v teku let po učevali učenca, ki je, kot se to običajno dogaja, pokazal kako izredno nadarjenost že takoj v prvem razredu, bo slika njegovih umskih sposobnosti, izredne nadarjenosti in pravne vrednosti najpogostejša, če jo poda ves učiteljski zbor na seji krajevnega učiteljskega sveta.

Če bi torej bil učiteljskemu zboru kake šole stavljen predlog, naj v smislu okrožnice kr. banske uprave predlaga izredno nadarjenega učenca, ki naj se na stroške banovinskega proračuna vzdržuje pri nadaljnjem šolanju, bi ta učiteljski zbor, katerega enakopraven član je tudi katehet, na osnovi svojih opazovanj in ugotovitev sestavil povsem jasno in objektivno sliko, iz katere bi bili izključeni vsi — tudi najmanjši subjektivni nameni. Ta slika bi vsebovala prav vse ugotovitve in dokaze izrednih sposobnosti za to ali ono panogo znanosti ali umetnosti, kakor tudi zmognosti in podatke o telesnem zdravju, lastnostih učenčevega značaja, o njegovi pravni vrednosti in prav vse podatke, ki bi še sicer bili potrebni. Iz vsega navedenega pa prihajamo do prasanja, kdaj bo ta slika popolnejša — če jo izdelata celokupen učiteljski zbor, ali samo ena učna oseba? Prepričani smo, da je odgovor povsem lahek in odpade vsako ugibanje.

Če je torej kljub vsem navedenim dejstvom bilo odrejeno nekaj, tem logičnim sklepom nasprotnega, in se zaradi tega opušča celo uradna pot, tedaj je povsem razumljivo, da je bila s tem izrečena nezaupnica vsem učiteljskim zborom, in bi se dalo iz tega sklepati, da niti en učiteljski zbor širom vse Slovenije ni zmožen — in zato ni upravičen poročati »o lastnostih učenčevega značaja ter o pravni vrednosti učenca in njegove družine«. Ali se bo kdo čudil, če učiteljstvo smatra to za ponižanje?

V času, ko je bila v raznem časopisju priobčena cela serija neupravičenih in naravnost hujskajočih napadov na učiteljstvo, a ko

Naša resna skrb

Naša resna skrb v že itak tako težkih in usodnih časih, ki jih preživljamo, je borba za naš vsakdanji kruh. Drag je in še se draži! Na tem mestu smo že večkrat razpravljali o vseh škodljivih posledicah take borbe, toda vse je bilo zastoj in prepričani smo, da cene naših življenjskih potrebščin niso zaustavile svojega pohoda navzgor. Ta misel nas vznemirja, vznemirja posameznika in družine, vznemirja delavca in uradnika.

Vsi se prav dobro zavedamo, da so trenutne težke življenske prilike posledice krute in krvave vojne in da »šiba božja« spremlja vsak oborožen spopad med dvema narodoma, a sedanjí način borbe zahteva tudi od nevtralnih držav gotovih žrtev. Laže bi prenašali sedanjó iz dneva v dan rastočo draginjo, ako bi našli na merodajnih mestih razumevanje in dobro voljo, ki bi z ostrimi ukrepi in uredbami preprečili porast cen preko meje, ki so za življensko bitnost naroda — za njegovo moralno in fizično silo — škodljiva, kajti pri vseh obveznostih do drugih narodov smo upravičeni, da branimo svoje — golo življenje.

Draginja v naši državi ni posledica pomanjkanja, temveč posledica prevelikega izvoza in nato šele gospodarske blokade. Po »Privrednem biltenu« direktorja za zunanjo trgovino, ki je objavil podatke o našem izvozu v mesecu aprilu v tujino, povzamemo, da se je posebno dvignil izvoz: v Nemčijo (od 109,5 milijonov dinarjev lanskega aprila na 170,7 milijonov letošnjega aprila), v Italijo od lanských 45,9 milijonov na 109,5 milijonov, v Albanijo od lanských 0,9 milijonov na letošnjih 9,6 milijonov in v Francijo od lanských 5,2 milijonov nasproti 113,5 milijonov v letošnjem aprilu.

Razmeroma malo se je dvignil izvoz v Anglijo (od 22,4 na 38,8 milijonov dinarjev), Švico (od 33,5 na 54,5 milijonov), Nizozemsko (od 28,2 na 54,8 milijonov) in Grčijo (od 35,1 na 41,9 milijonov dinarjev letošnjega aprila), dočim je naš izvoz v nekatere države občutno padel, tako v Češkomoravsko (od 63,9 na 50,3), Belgijo (od 174,5 na 28,3), Zedinjene države (od 89,2 na 38,8) in Madžarsko, v katero smo uvozili v zadnjih štirih mesecih le za 5,5 milijonov blaga, dočim je znašal uvoz lanskega leta v istem času 90,8 milijonov din.

Logična posledica tolikega izvoza je pomanjkanje blaga na domačem trgu oziroma dvig cen. Cene živil v spodaj objavljeni tabeli veljajo za drobno prodajo. Znatno porast oči-

tujejo moka, krompir, olje in mast, t. j. živil, ki so za človeka neobhodno potrebna. Krompir je šel dokaj čudno pot. Medtem ko ga v jeseni skoraj ni bilo na spregled, če pa je prišel na trg, je bil zelo drag, ga je sedaj dovolj in je že dosegel ceno tri dinarje za kilogram.

Blago	Prodajna cena		
	1939. v.	1939. ix.	1940. v.
Moka Ia	3,50	3,50	4,75
Moka krušna	3,—	3,—	4,50
Zdrob pšenični	4,50	4,50	5,50
Zdrob koruzni	3,50	3,50	4,—
Kava pražena	72,—	72,—	104,—
Kava Ia	88,—	88,—	120,—
Olje, liter	15,—	15,—	18,—
Riž	8,—	8,—	11,—
Riž Ia	12,—	12,—	15,—
Mast	18,—	18,—	24,—
Kavina primes	19,—	19,—	21,—
Žitna kava	6,—	6,—	7,—
Testenine	7,—	7,—	9,—
Poper mlet	48,—	48,—	70,—
Paprika detik.	45,—	45,—	56,—
Ječmenček	4,—	4,—	5,—
Kaša	4,—	4,—	5,—
Čebula	2,50	2,—	3,—
Fižol	5,—	8,—	8,—
Med cvetlični	20,—	20,—	24,—
Čaj	100,—	100,—	150,—
Čajna mešanica	150,—	150,—	300,—
Sveče, zavoj	7,50	7,50	16,—
Milo navadno	12,—	13,—	15,—
Milo terpentinov	14,—	14,—	16,—
Meso	maksimalne cene		
govedina	12—14	14—16	14—16
teletina	14—16	18—18	14—16
svinjina	16—18	18—22	16—19

Ob nastopu draginje smo pričakovali, da se bodo državnim nastavljenecem povišali prejemki procentualno vsaj za toliko, za kolikor so se podražile življenske potrebščine. Nekaterim strokam so z malenkostnimi poviškami pomagali, stavbni delavci in drugi so si pomagali sami z alternativnimi zahtevami, drugi državni nastavljenec, predvsem pa učiteljstvo, pa je ostalo pri starem. Pod eno streho živimo in prav bi bilo, da bi se kruh rezal vsem v enaki meri.

Zaščita družine

V dneh, ko smo priče velikemu rušenju na raznih frontah in ko države s težavo zmagujejo strašne žrtve za vojne strahote in radi vojnih strahot, skoraj ne smemo misliti, kakšna beda je zadela marsikatero družino in kakšno gorje še visi nad marsikatero drugo, ki se tega jedva zaveda. Razrušenje družinske sreče je velika vojna tragedija, da drugega zla ne omenimo. Toda vojna je vojna! — Pa nam uide pogled v preteklo čase: ob strahoti telesnega in duševnega propadanja mnogokater družine v preteklosti se moramo nehoti vprašati: Ali je bila v mirni dobi sreča družine popolna in ali se je družini prožilo vse tisto, kar ji po vseh božjih in človeških postavah pripada? Potrkati se moramo na prsa in priznati: Ne!

Največji zakrnjenec in reakcionar je že mogel uvideti, če se je le malo pozanimal za stanje družine — a bodi to kjer koli na svetu, torej »kulturna« in »civilizirana« Evropa ni izvzeta — da se je družina delovnega ljudstva — kamor spadajo vsi tisti, ki niso sorodniki kartelov in denarnih družb — čedalje bolj proletarizirala. Obubožanje ni raslo na globino in širino, kakor vemo, radi slabih letin ali n. pr. kakšnih hudih naravnih katastrof. Ob najboljših letinah je večina človeštva stradala kruha ali morala zanj radi visoke cene trdo delati; da pa se je »pomanjkanje« moke vzdržalo, oziroma da se je radi pomanjkanja »držala« cena, so karteli in slične denarne družbe metali žito v morje ali ga uporabljali za — kurjavo. Ampak to je samo en primer! Koliko je drugih dobrin, ki jih je za vse ljudi bogato rodila narava, a so radi zakupa po manjšini, večini človeštva nepristopni ali slabo pristopni. Vse življenske potrebščine imajo visoko ceno. Čim ubožnejša je družina, tem manj pristopna je zanj — zato taki družini ni preostalo drugega, kot se dobrini odreči; ako pa je bila — dobrina — za življenje neobhodno potrebna (moka, mast, sladkor itd.),

so ti ponehali, se nadaljujejo na raznih javnih sestankih in v času, ko sta učiteljev vpliv in tudi njegova avtoriteta med ljudstvom tako zelo potrebna, v tem času bi najmanj pričakovali tako nezaupnico s takega mesta. Prepričani smo, da bo nepravilnost takega postopka postala povsem očitna in jasna in bo zaradi tega izvedena njegova korektura.

dobrobit, ker — ne pozabimo — v zdravem telesu biva zdrava duša! Pa to doseči je menda tudi smisel vsega našega življenja!

S stališča dviga ali propada družine je treba ravno pri nas premisliti tudi pojave grozeče draginje ter tudi vse krivice, ki jih je treba javno ožigosati kot sovražnike države No. 1. in eksemplačno kaznovati.

Za spoznavanje domovine

Ko potnik brzi v vlaku preko neke dežele, pač vidi pokrajino, visoke gore in široka polja, opazuje reke, nasade in goličave, vidi postaje in ljudstvo, ki v vlake vstopa, toda življenja te dežele in njenih prebivalcev ne spozna.

Takšen je bil do zdaj tudi pouk zemljepisja v naših šolah. Kakor bogati letoviščarji smo se sprehajali z otroki po zemljevidih; videli smo samo gore, doline, reke in morja, imenovali smo mesta in znamenite kraje, povedali tudi, da pridelujemo žito, tobak in da kopljemo rude — a prebivalstvo, ki tod prebiva, njegovo življenje, mišljenje, čustvovanje, organizacijo, ustanove, njegov dom, želje, veselje in težave, vse to nismo našli zapisano in zabeleženo nikjer in na nobenem zemljevidu.

V dvajsetih letih skupnega življenja v svobodni domovini smo slišali mnogo očitaj, naltolcevanj in doživeli nešteto nesporazumov. Kakor pa človek ne more nepristrano presoditi neke stvari, ki je sam ni videl in proučeval, tako je upravičena trditev, da izvira večina nesporazumov iz nepoznavanja resničnih ali iz krivo prikazanih dejanskih razmer, kar je bilo v korist nekaterih. Kjer pa obstojajo resnična različna gledanja in posebni interesi različnih delov domovine, bi se dala ob skupnem razmotrivanju in dobri volji vseh prizadetih, zadovoljivo rešiti.

Kakor je izhodišče vsakega naroda njegova proizvodnja, ker od te zavisi gnotno, s tem pa tudi njegovo kulturno stanje, se uveljavlja vedno bolj gospodarski zemljepis, ki ga podpirata geologija in prirodopisje, dočim nekdanji opisovalni zemljepis stopa v ozadje.

Z gospodarskim zemljepijem je pa v najožji zvezi socialno stanje prebivalcev vsakega kraja, njegove gospodarske, humane in kulturne ustanove, ki so odraz gospodarskih prilik in ki prikazujejo pravo stopnjo gospodarstva, kulture in razpoloženja tistih prebivalcev.

Vsega tega na zemljevidih ni. Pač imamo »Gospodarski zemljavid kralj. Jugoslavije«, a ta še zdaleka ne zadostuje učnim potrebam današnje šole.

To nepoznavanje je krivo, da imajo poden deli naše države naravnost čudne in gorostasne medsebojne predstave. Temu pa se ni čuditi, ker je n. pr. malo Slovencev, ki bi stopili v hrvatski ali srbski dom in obratno, ter bi ob neposrednem stiku dobili pravo mnenje in spoznavanje.

Trdimo celo, da je malo (čeprav morda največ) učiteljev storilo ta korak. Zato z vso resnostjo in zavedajoč se velikega pomena spoznavanja prebivalcev, domov, ustanov, cerkev in gospodarskih obratov zahtevamo, da se nam dovolj vsaj enkratna letna brezplačna vožnja, za kar že mnogo let moledujemo, a se je molče prešlo preko te naše prošnje.

Ne zahtevamo tega kot letoviščarji, ker nimamo denarja za to. Niti nimamo dovolj denarja za ono, radi česar zahtevamo. A ker nam služba nalaga učinkovito podajanje gospodarskega zemljepisja in bratske ljubezni, hočemo žrtvovati denar za prenočišča in prehrano, a država naj da brezplačno vožnjo na vseh državnih prometnih ustanovah.

Da bi pa država imela pravo korist od te brezplačne vožnje in da nam ne bodo očitali, da se zastoj prevažamo, naj bi smel izkoristiti brezplačno vožnjo samo tisti, ki bi se udeležili ekskurzije po programu, ki bi bil predložen prosvetni upravi. Tako bi se mogle izboljševati večje ali manjše skupine, ki bi po načrtnem obiskovanju v teku let dobile pogled v resnično stanje in razpoloženje vsega naroda.

S tem splošen uspeh se ne bi bil dosežen. Dana bi pa bila vsaj možnost, da v večji meri vršimo svojo vzgojno in učno dolžnost. Db.

Vseblina:

Poniževanje učiteljstva.

Naša resna skrb.

Zaščita družine.

Za spoznavanje domovine.

Dostava dekretov.

UČITELJI PRIPRAVNIKI IN NJIHOV

POLOŽAJ: Še en primer. — Priprav-

niški šolski upravljaj.

UČITELJSKI POKRET: Razgovor o an-

ketiranju.

Splošne vesti. — Kaj vse pišejo. — Uči-

teljski pravnik. — Šolski radio. — Mla-

dinska matica. — Učiteljski pevski

zbor. — Stanovska organizacija JUU. —

Novosti na knjižnem trgu.